

Ismoiljon Umarov,

Muhandis; mustaqil tadqiqodchi

Ushbu maqolada an'anaviy akademik falsafa tanqid qilinadi. Muallifning fikricha, falsafa tabiiy tafakkur jarayonini asossiz terminologiya ("jargon") bilan murakkablashtirib, uni oddiy insonlardan uzoqlashtirgan. Maqolada falsafaning hayotiy muammolarga amaliy yechim taklif qila olmasligi ta'kidlanib, uning o'rniga sog'lom mantiq, tahlil va halollikka asoslangan tafakkur ustun qo'yiladi.

Kalit so'zlar: falsafa, tafakkur, mantiq, terminologiya, jargon, akademizm, ekzistensializm

"Buyuk donishmandlar"ning eng katta yolg'oni

Bizga ming yillardan beri "buyuk donishmandlar" tafakkurning egalari ekanligini uqtirib kelishadi. Go'yo biz, oddiy odamlar, o'zimiz mustaqil fikrlay olmaymiz. Bizga Platon nima "g'oya" ekanligini, Kant nima "axloq" ekanligini va Nitsshe nima "iroda" ekanligini chaynab berishi kerak, va bu - eng katta yolg'on.

Inson tug'ilganidan boshlab o'ylaydi. Bu biologik funksiya, nafas olish yoki ko'rish kabi tabiiy instinkt. Bola hayratlanib, "Nega quyosh botadi?" deb so'raganda, u "metafizik izlanish" qilmayapti. U shunchaki yashayapti. Uning miyasi olamni tushunishga harakat qilyapti.

Keyin nima bo'ldi?

Kimlardir go'yoki boshqalardan yaxshiroq o'yladi va bu o'ylashni fan deb atadi. Shu tariqa, oddiy tabiiy instinkt akademik "falsafa"ga aylandi. Ular tafakkur atrofiga tikanli sim tortishdi, bu sim "terminologiya" deb ataladi. Agar siz "epistemologiya", "ontologiya" yoki "fenomenologiya" nimaligini bilmasangiz, demak siz chuqur fikrlay olmaysiz.

Jargon Vahshiyli

Falsafaning asosiy quroli - tilni murakkablashtirish orqali oddiy haqiqatni yashirish. Aytaylik, hayotiy muammoga duch keldingiz, ishingizdan ayrildingiz, tushkunlikdasiz va "Yashash nega buncha qiyin?"

deb o'ylayapsiz. Bu haqiqiy hissiyot va og'riq. Endi faylasuf keladi, u sizning muammoyingizni "egzistensial iztirobning ontologik zaruriyati" yoki "absurd oldidagi insonning muqarrar dardu alamlari" deb butun boshli ahmoqona risolaga aylantiradi.

Natija nima?

1. Sizning muammoingiz hal bo'lmadi.
2. Siz o'zingizni yanada ahmoq his qildingiz.

Nega Falsafa Amalda Ishlamaydi

Keling, boshqa kategoriyalarni solishtiraylik.

Muhandis ko'prik qulayotganini ko'rsa, u qulashning mohiyati haqida risola yozmaydi. U materiallar qarshiligini, yuk ko'tarish qobiliyatini va fizik qonunlarni hisoblab chiqadi. U yechim topadi. Shifokor bemorni ko'rganda, "og'riqning estetik komponentlari" haqida bahslashmaydi. U diagnoz qo'yadi, kasallikni aniqlaydi va davolaydi. Faylasuf esa nima qiladi? U chekkada turib, bularning barchasini sharhlaydi. Uning reallikka ta'siri nolga teng.

Odamlar "Nima uchun azob chekyapman?" deb so'raydi va yechim kutadi. Falsafa esa "Azobning o'zi nima?" degan savolni qaytaradi. Bu mas'uliyatdan qochishning eng jirkanch usuli.

Falsafaning O'limi

Mana sizga eng asosiy argument: Falsafa hech qachon javob topishni maqsad qilmagan, chunki javob topilgan kuni falsafa o'ladi. Agar biz "Yashashning ma'nosi nima?" degan savolga aniq, ilmiy, mantiqiy javob topsak (masalan, "Biologik davomiylik" yoki "Maksimal baxtga erishish"), faylasuf nima qiladi? U ishsiz qoladi. Shuning uchun ularning vazifasi javob berish emas, balki savolni iloji boricha murakkablashtirish va saqlab qolish. Ularning butun karerasi, kitoblari, unvonlari shu javobsiz qolgan savollarga bog'liq. Ular muammoni hal qiluvchilar emas, ular – muammoga parazitdek yopishib olganlardir.

Bizga "buyuk faylasuflar" kerak emas. Bizga "falsafiy maktablar" (idealizm, materializm, egzistensializm va boshqa "-izm"lar) kerak emas. Bularning barchasi kompleks aqliy qamoqxona.

Inson tafakkuri uchun Platon, Kant yoki Sartrga ehtiyoj yo'q. Unga nima kerak?

1. **Mantiq:** Sabab va oqibatni bog'lay olish qobiliyati.
2. **Tahlil:** Vaziyatni bo'laklarga ajratib, tushunish.
3. **Halollik:** O'z-o'ziga yolg'on gapirmaslik.
4. **Jasorat:** Noqulay bo'lsa ham, haqiqatni qabul qilish.
5. **E'tiqod:** Haqiqatni yurak bilan his etish va unga amal qilish.

Avtomobilni ta'mirlayotgan mexanik ham, farzandiga ertak to'qiyotgan ona ham, biznes-reja tuzayotgan tadbirkor ham - bularning barchasi faylasufdan ko'ra ko'proq haqiqiy tafakkur qiladi. Chunki ularning fikri reallikka asoslangan va natijaga qaratilgan.

O'ylay olish bu fan yoki san'at emas, bu tabiiylik. Va bu mutlaqo to'g'ri.